

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 19. De emptione quæ fit anticipata solutione, & de venditione quæ fit
per proxenetam,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

Etiam, quando nullum ex parte ementis interuenit lucrum cessans, aut damnum emergens; ac debitum tale est, vt mortali- ter loquendū integre abiq; expensis, & labore recuperandum sit suo tempore, contractum esse illicitum, & inducere obligationem restituendi vsque ad complementum latitudinis pretij quod debebatur. Ita prater Med. in Codic. De rebus relict. quaest. 38. cuius meminit Nauar. tenent. D. Anton. 2. par. tit. 1. cap. 8. §. 3. & 4. Angelus vltura 1. §. 6. Syluester vltura 2. quaestio. 14. vers. 4. Gabr. in 4. distinct. 15. quaestio. 11. dub. 4. Sot. 6. de iust. & iure, quaestio. 4. art. 1. in solutione tertij argumenti, quos sequitur Petrus à Nauar. lib. 3. de relict. cap. 2. num. 163. & tribus sequentibus, ac Lud. Molina de iust. & iure tract. 2. disput. 361. Gregor. à Valenz. 2. disput. 5. quaestio. 20. puncto 2. concl. 5. Leonar. Lessius De iust. & iure lib. 2. cap. 21. dubit. 8. & Ferdinandus Rebellus de obligat. iustitiae, par. 2. quaest. 13. nec immerito. Nam ius ad tantum, cum certa sunt ac si essent in arca, tantum valent ac centum praesentia; & alioqui sola temporis expectatio daret valorem rei: quod concedere, est vsuris inuam aperire. Nec refert quod pluri aestimetur pecunia praesens quam pecunia futura: quia illa aestimatio non est rationalis, nec virorum prudentium: sed vel necessitate patientium, vel auarorum, lucrauidorum.

Accedit quod emere 100. futuro tempore soluenda pro 90. in praesenti soluendis; sit virtutaliter mutuo dare 90. pro 100. postea recipientis, quod de se vsurarium est. Praterea si obligatio ad soluendum 100. post annum non valeret 100. in praesenti, sequeretur licere carius vendere creditā, quam numeratā pecunā, etiam quando venditor non esset suas merces seruaturus, & quando nullum lucrum illi cessaret ex eo, quod vendat creditā pecuniā: vendendo enim centum illud quod valet tantum 90. dicit se pro his emere ius ad ipsa centum. Id autem est contra Cap. Nauigant. De vsuris; & ac etiam contra resolutionem dubij primi praecedentis. Quamquam non negamus, quin si emptori tantum lucri cesset ex anticipata debiti solutione, vel tantum damni illi inde emergat, quāuis est excessus debiti supra solutionem ipsam, quin inquam, eidem liceat excessum illum accipere, praemonito venditore, quod ea de causa accipiat. Constat enim ex supra dictis non fieri iniuriam, si in emptione, & venditione aliquid amplius aut minus ratione interesse, accipiat de mutuo cōsensu contrahentium.

Dicendum est tertio, quod cum merito timetur debitum non esse integre soluendum, aut non sine labore & expensis; tunc ipsum ab aliquo tertio licite emi pretio minore, quantum arbitrio prudentis; talibus de causis minus valere videbitur. Hoc confirmatur per differentiam, quam praedicta ostendunt interuenire in hac re, inter ipsum tertium, atq; debitorem. Aduerte autem idem plane esse, si debitum sit litigiosum, aut non plane certum. Aduerte item id quod dicitur quoad debita in futurum, ipsa nimirum ex praedictis causis minori pretio emi; locum habere etiam in debitis quae essent in praesenti soluenda, nec soluuntur, aut quae iam erant in praesenti tempore soluenda, nec dum soluta sunt.

CAP. XIX.

De emptione quae fit anticipata solutione, & de venditione, quae fit per proxenetam.

SVMMARIVM.

- 314 Emptio quae fit anticipata solutione, descendendo infra pretium infimum, est de se illicita.
- 315 Reijcitur quod Sotus sentit, sine vsura mercatores infra infimum pretium emere à rusticis lanas, aliquanto post solutionem tradendas.
- 316 Quando proxeneta possit accipere aliquid de pretio rei quae fuit ei tradita vendenda.
- 317 Quatenus is qui emi nomine alterius, possit vltra quam emerit, ab eo accipere.

314 Praecipue quaeritur; an in emptione quae fit anticipata solutione, descendere liceat infra infimum pretium? Pro cuius explicatione ponendum est, quod deducitur ex Capitulo in ciuitate, De vsuris, iustum pretium esse, quod taxatum cō-

muni aestimatione, currit eo tempore, quo res vendita traditur, non autem, quod currit tempore contractus. Quod positum sententia communis est, si res credatur minus valitura cum tradetur, quam cum venditur, eam licite, & sine obligatione ad restitutionem emi posse pretio, quo creditur minus tunc valitura, quā tum eunq; illud sit infra infimum currens, tunc cum celebratur contractus. Pro qua sententia textus est expressus in Cap. Nauiganti, De vsuris. Is enim est secundus casus, qui ibidem à Gregorio IX. definitur, vt recte notat Sotus in 6. De iust. & iure, quaest. 4. art. 2. concl. 1. Ratio vero in promptu est, quia rei valor cui pretium debet proportionate respondere, censetur is quem res habet cum traditur vendit, & consumenda: maximè enim, quando venditio absoluitur (vt tunc fit) est habenda ratio, vt interueniat aequalitas inter pretium & rem venditam, vt requiritur ad venditionis iustitiam. Par ratione existimandū est, quod si res quae tempore contractus valet quatuor, exempli gratia, creditur tempore traditionis sex valitura, non esse licitū emere illam tantummodo quatuor: quia committeretur alioqui vsura palliata, duo demēdo de pretio iusto, seu dando quatuor in praesenti, vt in futuro accipias sex, non alio titulo, quam anticipata solutionis, quae mutuum quoddam est.

Vnde mirum videtur quomodo Sotus in cit. quaest. 4. art. 1. sub finem, lanas quas agricolae & pastores solent vendere multo ante quam mercatoribus tradantur, velit sine vsura, & obligatione ad restitutionem emi, anticipato pretio minori quam sit infimum, quod lanae ipsae credantur valitura eo tempore quo sunt tradendae. Nuda enim datur ratio, cur tales sint potius ab vsura, & restitutione excusandi, quam alij; quandoquidem similiter anticipata solutione emunt infra pretium illud infimum, quod creditur futurum tempore traditionis, & receptionis lanarum. Vnde Medina in Cod. De rebus relict. quaestio. 38. in explicacione sextae causae, dubio penult. & Nauar. in Enchir. cap. 23. num. 82. aperte docent illicitam esse talem emptionem. Quae vero Sotus pro se adfert, tantum probant lanam ob indigentiam agricolarum emi posse anticipato pretio; quod tamen taxandum sit secundum communem earum aestimationem illius temporis quo tradentur. Ex vsu autem mercatorum, qui est in contrarium, nihil aliud colligitur, quam sit ipsos male agere, aut excusari ob lucrum aliquod ex tali anticipati. ne ipsis cessans, vel damnum emergens, vel ob periculum, cui lanae ipsae sunt expositae pereundi ipsi. Qui plenius tractatam eandem difficultatem videre volet, legat Lud. Molinam in citato tract. 2. disput. 359. & 360.

DE VENDITIONE quae fit per proxenetam, illud occurrit explicandū. An si proxeneta, aut al cui alteri tradatur aliquid vendendum pro decem & illi vendat duodecim, is teneatur domino rei venditae, totum, puta duodecim, dare? Ipsum ergo de quo Angelus in vbo Emptio. §. 8. Sylu. eod. verbo, nu. 25. Gabr. in 4. d. st. 15. qu. 10. art. 3. dub. 4. Nauar. in Enchir. cap. 23. n. 97. distinctione explicatur. Nam si duo illa quae proxeneta accipit, sint supra iustum rei pretium rigorosum, aut lege taxatum, restituenda sunt emptori, tanquam iniuste ab eo accepta, cum res in rigore non valuerit plus quam decem. Si vero illa non sint supra iustum pretium, & pactum tacitū, vel expressum fuerit, vt proxeneta domino rei tantum decem redderet; siq; aliquid in pretiū vltra inueniret, sibi retinere, tunc certum est, quod possit duo illa retinere. Quod si tale pactū non interuenierit, quidquid dicat Angelus, tenendum est cum ceteris, illa esse restituenda domino rei; quia reuera sunt pars iusti pretij suae rei; ipsiusq; voluntas cum determinauit pretiū rei vendendae, tantum fuit, ne infra illud venderetur, non autem ne supra illud, si occasio ita ferret. Ipse vero proxeneta tenebitur, saltem ex fidelitate, vendere quam optimè poterit intra latitudinem iusti pretij. Idq; locum habet siue is stipendium à domino accipiat pro facienda venditione, siue non, sed gratis, & ex amicitia rogatu domini rei illam faciat; quia siue hoc, siue illud sit, sicut rem integram debuisset reddere domino, si vendere non potuisset; ita & debuit totum eius pretium reddere.

Aduerte idem pari ratione dicendum esse, cum quis rogauit alium, vt sibi rem aliquam emeret, possetque rogatus emere illam à proximo mercatore, pro duodecim, quaerit alium à quo habuit pro decem: dicendum, inquam, esse, quod

INAL
LIXIS
P. P. u.
V

315

316

317

quod nec tunc possit accipere duo illa, quibus minoris emit, quia totum id intelligitur pertinere ad industriam quam roganti detulit liberaliter. Nec enim censetur in esse extraordinariam operam ponere; quam si poneret, incrementum ea proueniens sibi sumere posset. Exemplum est, si quis cum non possit pro re inuenire ultra decem, detulit eam ad alium locum distantem, ubi plus valebat: plus enim ibi vendendo, incrementum quo superatur summum illud pretium, quod potuit hic inueniri, retinere potest, tanquam fructum extraordinariae suae operae. Idemque pari ratione censendum est de eo qui iussu aliquid emere, asportaret illud ex aliquo loco distante, ubi minus valebat. Nam illud quo emit minoris quam potuisset hic emere, capere potest tanquam fructum extraordinariae operae suae.

CAP. XX.

De venditione, qua solet fieri sub hasta.

SUMMARIUM.

- 318 Quando venditio fiat sub hasta, & leges in ea seruanda.
 319 Explicatio dubij, an emptio sit eo ipso existimanda iusta, quod facta sit in subhastatione.
 320 Fraudes per quas talis venditio redditur iniusta.
 321 Quatenus liceat ei cuius bona venduntur sub hasta, supponere aliquem ad augendum pretium.

318. **V**enditio fit sub hasta, quando publicâ proclamatione praconis, res exponitur venalis auctoritate legis, vel Iudicis & plus offerenti conceditur. Sunt autem certae leges in ea seruanda. Prima est, quod debeant publicâ voce praconis proclamationes fieri intra certum tempus, quod in reb. Fisci & Ecclesiae definitum est iure ciuili, 20. dierum, Cod. De sacrosanctis Ecclesijs, lege Hoc ius porrectum. In alijs bonis vero est arbitrium, id est, relictum arbitrio eorum, quorum auctoritate bona ipsa venduntur; nempe tutorum, curatorum, exequutorum testamenti, vel Iudicum, ac Magistratu. Secunda est, quod res quae venditur, tradi debeat plus offerenti intra tempus subhastationis; intra quod semper admittitur alius qui plus offerat, primusque offerens liberatur ab obligatione emendi per secundum plus offerentem: ita tamen ut semper libere possit denuo plus offerre quantum voluerit. Tertia est, quod statim aliquis offert pretium, obligetur etiâ in conscientia dare quod obtulit, nisi alius plus offerat infra tempus subhastationis. Quarta est, quod res quae venditur, possit dari minus offerenti, propter faciliorem, vel vilioiorem pretij solutionem, seu quia magis idoneus est quis ad soluendum. Si vero plures simul concurrant aequè idonei, ac tantumdem offerentes, locus esse potest gratiae, sicut in alijs venditionibus, dummodo absit fraus, vel res diuidenda sit cuiuslibet pro rata.

319. **H**ic occurrit dubitatio, an eo ipso, quod res venditur sub hasta, censenda sit vendi iusto pretio, ita ut statim ac rem sub hasta venditam esse acceptum est, debeamus iudicare in conscientia, venditam iusto pretio? Cui satisfieri potest, dicendo enim quidem vim esse istiusmodi venditionis (quemadmodum post Medinam in Cod. De rebus rest. quest. 31. vers. Similiter si merces, annotat Petrus à Nauar. lib. 3. De restitutione cap. 2. n. 36.) et liceat vilius emere in subhastationibus quam currat communis aestimatio fori ciuitatis; nihilominus tamen non sequi continuo, ut si res vendita sit sub hasta, eo ipso debeat censeri vendita iusto pretio, quia in talis venditione, interuenire possunt multae fraudes, per quas peccatur contra iustitiam emendo viliori pretio, quam res vendi poterat; unde incurritur obligatio rescindendi contractum, aut rescindi damnum, quod exinde oriri cognoscitur. Ita enim aequitatem naturalem postulare manifestum est.

320. **COMMITTI VERO** possunt tales fraudes, ex parte quidem eorum quorum auctoritate bona venduntur. Primo, si tempore quo pauci sunt emptores qui pretium augeant, res exponatur venditioni. Secundo, si faciant ut merces exposita venditioni, tradantur offerenti pretium, antequam finiatur tempus subhastationis. Tertio, si scienter vitia earundem mercium occultauerint, vel tacerint. Quarto, si alios arcuerint ab offerendo, vel augendo pretio, ut res minoris e-

mantur, & tradantur, quibus ipsi volunt, amicis videlicet aut confanguineis. Quinto, si aliquos inducant ad pretium augendum, ut pluris, quam communi hominum aestimatione valeant, res ipsa vendantur.

Aduerte tamen quod si auctio fieret ex cetera scientia emptorum, qui ne alius rem ferat, dedita operâ pretium ita augeat, ut duplo superet illud quo apud mercatorem talis res emeretur, excusatio fit & à peccato, & à restitutione, ut bene monet Petrus à Nauar. in seq. num. 37. quia in eo casu merito praesumitur donatio incrementi: cum nec ignorantia, nec necessitas, nec vlla vis, aut fraus interueniat, ex qua id ipsum pretium soluens, iniuriam pati censetur. Et certe, ut ille quoque tangit, non videtur à ratione alienum, ut in hoc genere venditionis publicae, in quo ex tepiditate emptorum res ferè semper minoris venditur quam valeat, tunc pluris vendatur ferenti, & volenti sic emere. Nam ut illud ad malam, ita istud ad bonam fortunâ venditoris pertinere censetur. Ex parte vero emptorum possunt committi fraudes. Primo, si quis eorum curet ne eius augeat pretium, ut ipse minoris emat. Secundo, si ipsi inter se conueniant, ut quisque parum, aut nihil augeat pretium. Tertio, si quis eorum per inuidiam, vel odium, persistat in contendendo, & augendo pretio, non ut emat, sed ut alius carius emat.

SI QUERAS, an illi quorum bona venduntur sub hasta, male faciant inducendo aliquem, ut pretium augeat, ne merces vendatur minoris, quam aequum sit? Respondetur, quod si probabiliter credat res esse minoris emendas, quam aliqui emerentur, etiamsi venderentur sub hasta, non male facere in eo: quia non inducant ut merces pluris quam debeat, sed ut iusto pretio, vendantur. Si vero inducant ne merces minoris vendantur, quam aliae similes venditae, sunt aliquando, etiam sub hasta, vel alibi vendi solitae male faciunt, quia pretium huiusmodi venditionis variari solet, ut recte ait Medinam loco cit. paucitate, vel multitudine emptorum, quam secum adferre solent tempus, & locus.

CAP. XXI.

De negotiatione.

SUMMARIUM.

- 322 Quid & quotuplex sit negotiatio.
 323 Ea aliquando est, aliquando non est licita.
 324 Quando illicita sit ex parte materiae, & quando ex parte eorum cum quibus exercetur.
 325 Clericis & Monachis prohibita est negotiatio, nisi conuenerit circumstantijs, & quibus.
 326 Quomodo illicita sit negotiatio ex circumstantijs loci, temporis, finis, & modi.

NEGOTIATIONIS nomine significatur emptio, non quæuis, sed ea duntaxat, quæ ad reuendendum causa lucri ordinatur. Vnde qui emit ut utatur emptis, non dicitur negotiari, nec qui emit sibi & familiae necessaria, & deinde vendit quæ superflua: nec qui emit merces, ut familiae suae prodesset, & ut utato consilio easdem vendit; nec qui locat propria praedia, & conducit aliena. Perinde est autem, siue quis per se, siue per alium emat ad reuendendum, ut negotiari censetur. Duplex est vero negotiatio: vna, quæ res emitur, ut reuendatur non mutata, ut ea quæ emitur frumentum, ut idem amet postea reuendatur. Altera est, quæ res emitur, ut reuendatur immutata per aliquam artem, ut ea quæ emitur ferrum, ut vendantur clauis: emitur lignum, ut vendantur scabellae: emitur lana, ut vendatur pannus. Earum prior (quæ proprie est negotiatio) confunditur cum mercatura, ut patet ex Cap. Eijciens, dist. 88. & posterior confunditur cum artificio.

Porro quod de negotiatione occurrit hoc loco tractandum, est, an sit, vel non sit licita. Atque aliquando esse licitam, & aliquando illicitam, ac proinde ex se indifferentem, patet per illud. D. Aug. relatum in Cap. Fornicari, ead. dist. fornicari hominibus semper non licet, negotiari aliquando licet. Antequam enim quis fiat Ecclesiasticus, licet ei negotiari, factum iam non licet. Atque speciem turpitudinis potius quam honestatis præ se ferre, D. Thom. 2. 2. quæstio. 77. artic. 4. deducit

ex illius